

DAVID LODGE

Norocul scriitorului

Memorii (1976-1991)

Traducere din limba engleză și note
de Radu Pavel Gheo

POLIROM
2021

Încă de la Zürich, cînd făcusem în jurnal însemnarea aceea despre „campusul global”, cloceam în minte ideea unui roman comic despre universitari care merg la conferințe, împletind avansarea pe scara profesională cu plăcerile turismului și mici aventuri amoroase. Urma să aibă o distribuție amplă de personaje din toată lumea, dintre care cîteva puteau fi preluate din *Schimb de dame*, inclusiv Philip Swallow și Morris Zapp, în cazul cărora, spre norocul meu, lăsasem destinele lor viitoare în suspensie totală la sfîrșitul acelui roman. În caietul dedicat acestui proiect mi-am notat idei de personaje noi, locuri de desfășurare adecvate, episoade și situații amuzante, dar o bună bucată de vreme n-am reușit să-mi dau seama cum să le leg pe toate într-o narațiune unitară. M-am gîndit că aș putea începe cu o conferință deprimată și deprimantă desfășurată în vacanța de Paște la o universitate britanică provincială. Rummidge ar fi din nou un decor potrivit și, pentru a le face viața și mai grea participanților la conferință, aș putea face ca un strat de zăpadă atipic pentru acel anotimp să acopere întreg campusul. Apoi romanul se va deschide, cu o avalanșă de evenimente, spre lumea largă.

Dar cum? „Cum să-mi creez baza unei povești?” am mîzgălit eu într-o zi, destul de disperat, în caiet, după care, exact dedesubt: „M-aș putea ajuta de vreun mit, ca în *Ulise*?”. Mă gîndeam la felul în care James Joyce a folosit structura mitică a *Odiseei* lui Homer pentru a descrie într-o manieră realistă viețile locuitorilor din Dublinul modern dintr-o singură zi din 1904. Și un pic mai tîrziu, imediat sub asta, am scris: „De ex. legenda Graalului – implică o multime de personaje diferite și călătorii lungi”. Găsisem soluția problemei mele.

Am descris altundeva¹ această revelație și nu pot s-o fac mai concis, așa că o reiau aici:

„Legenda Graalului – căutarea cupei pe care a folosit-o Isus la Cina cea de Taină – stă la baza mitului regelui Arthur și al cavalerilor Mesei Rotunde. În momentul acela m-am gîndit la el pentru că tocmai văzusem *Excalibur*, transpunerea cinematografică ușor trasă de păr, dar foarte plăcută, realizată de John Boorman, și astfel mi-am amintit ce narațiune cuceritoare este. Am văzut o analogie – deopotrivă comică și ironică – între universitarii moderni care colindă lumea în avioane pentru a se întîlni și a se întrece unii cu alții în decoruri exotice ca să obțină faimă și iubire și, pe de altă parte, eroii din romanzurile cavaleresti, care făceau același lucru într-un stil mult mai elevat, ajutați de magie și de licențe poetice. Graalul căutat de cavalerii moderni ar

1. În introducerea la *The Campus Trilogy* (2011) (n.a.).

putea fi o catedră de critică literară subvenționată de UNESCO, cu un salariu enorm și îndatoriri ne semnificative. Statutul volatil al studiilor literare contemporane, cu diversele metodologii (structuralistă, deconstructivistă, marxistă, feministă, psihoanalitică ș.a.m.d.) care se înfruntau cu cercetarea de tip tradițional, precum și unele cu altele, aveau să declanșeze rivalități și conflicte. M-am gândit, de asemenea, la mărețul poem al lui T.S. Eliot *Tărîmul pustiu* și la felul în care acesta folosește legenda Graalului în interpretarea folcloristei Jessie Weston, care o considera o versiune strămutată și sublimată a unui mit păgîn mai vechi despre un Rege Pescar dormind peste un regat ars de soare și sterp. Am văzut aici conexiuni cu diversele tipuri de sterilitate care îi afectează pe scriitorii și intelectualii din lumea literelor contemporane. Ar putea exista undeva în poveste și un profesor universitar vîrstnic pe nume Arthur Kingfisher¹, ce se bucură de un respect imens și e necăjit de propria impotență...”

Pornind de la acest moment de inspirație, romanul a început să capete formă. Eroul urma să fie un tînăr universitar irlandez, virgin în privința conferințelor, precum și în celelalte privințe, care vine la evenimentul organizat la Rummidge de la University of Limerick (o instituție fictivă, deși – lucru întru cîțva stîmjenitor – peste cîțiva ani a fost înființată o universitate cu acest nume). L-am numit Persse McGarrigle: Persse ca să amintească

1. Kingfisher – rege-pescar (engl.).

de castul cavaler Percival din legenda arthuriană și McGarrigle pentru că la acea vreme îmi plăcea muzica surorilor McGarrigle – deși am descoperit cu încântare că în galică numele acesta de familie înseamnă „fiu de neasemuită vitejie”. Una dintre plăcerile scrierii acestei cărți a constituit-o descoperirea unor astfel de simetrii și paralele neașteptate, care îngroșau combinația de motive și reverberații ce legau miticul de modern. La conferința respectivă Persse se împrietenește cu Morris Zapp, care venise cu avionul din California la invitația lui Philip Swallow, și îi șochează pe cei prezenți cu o prezentare intitulată „Textualitatea ca striptease”. Apoi se îndrăgostește de o cercetătoare pe nume Angelica, care e curtată de mai mulți admiratori, dar se dovedește la fel de alunecoasă precum eroina cu același nume din romanțul cavaleresc *Orlando furioso* al lui Ariosto, deținătoarea unui inel vrăjit, pe care îl freacă pentru a deveni invizibilă în fața masculilor insistenți. Am citit acest text clasic al literaturii italiene într-o traducere apărută la Penguin atunci când am început să-mi elaborez romanul, ajungând la el printr-o descoperire norocoasă făcută în librăria de la University of Birmingham. Librăria era un spațiu micuț, unde erau aduse în principal texte cerute la cursuri, dar secțiunea de literatură avea un set mai divers de lucrări științifice, iar printre ele se număra și *Inescapable Romance: Studies in the Poetics of a Mode* a Patriciei A. Parker, apărut la Princeton University Press în 1979. Am cumpărat cartea și mi-a deschis ochii asupra unui întreg șir de narațiuni de tipul romanțului din literatura

clasică europeană, pe care unul dintre personajele romanului meu, Cheryl Summerbee, controloare de bilete pe aeroportul Heathrow, învață să le deosebească de forma modernă degradată a poveștii de dragoste cu o eroină ca personaj central, romanele „roz” de care fusese dependentă odinioară. „Adevăratul roman cavaleresc”, spune ea, „...abundă în aventuri, coincidențe, surprize și minuni, în personaje pierdute, fermecate și rătăcitoare, care se caută unul pe altul sau caută Sfântul Graal sau mai știu eu ce. Bineînțeles că de multe ori sînt și îndrăgostite”¹. Atunci cînd a apărut *Ce mică-i lumea!*, a fost subintitulat „O poveste din mediul universitar”, cu un dublu sens, fiind și un roman despre universitari, și unul care pornea mai degrabă de la sensul dat romanțului ca gen în mediul universitar, nu în sensul popular, iar una dintre cele două cărți cărora le mulțumesc în mod special în „Nota autorului” este *Inescapable Romance*. Cealaltă este *Airport International* a lui Brian Moynahan, un studiu documentar asupra zborului cu avionul în epoca modernă.

Pe supracoperta cărții sale Patricia Parker era prezentată drept conferențiar de literatură engleză și comparată la University of Toronto, iar cîțiva universitari care au citit *Ce mică-i lumea!* și o știau pe Patricia mi-au spus că eroina mea, Angelica, seamănă atît de bine cu ea, încît au presupus că o cunoșteam personal. De fapt am întîlnit-o prima și singura dată la un an după publicarea romanului.

1. David Lodge, *Ce mică-i lumea!*, ed. cit., p. 329.

cînd treceam prin Toronto în drum spre University of Newfoundland. A fost o întîlnire scurtă, care s-ar putea să fi avut loc la ședința de autografe de la o librărie, programată de cei de la Penguin Books, și nu-mi amintesc foarte bine de ea. Peste cîteva luni Patricia mi-a transmis invitația călduroasă de a veni să țin o prelegere și să petrec o săptămîină la University of Toronto. Mi-a scris că „o mulțime de oameni de aici au fost încîntați de *Ce mică-i lumea!* și mă simt extrem de onorată că, într-un fel, fac și eu parte din această carte”, iar eu am interpretat asta ca o trimitere la cartea ei, pentru care, cum declarasem deja, îi eram îndatorat, nu la vreo asemănare între ea și Angelica. N-am avut posibilitatea să-i accept invitația, dar m-am simțit ușurat că îi plăcuse asocierea ei cu romanul meu.

A mai existat și un așa-zis model real pentru protagonistul meu. Am fost întrebat în cîteva rînduri de cititorii irlandezi dacă modelul pentru Persse McGarrigle a fost Pat Sheeran, un scriitor și critic care predă la University College Galway, așa cum pare-se că pretindea acesta. Am ocolit răspunsul, dar exista un simț de adevăr în această afirmație. Cu puțin timp înainte de a începe să scriu la *Ce mică-i lumea!*, am participat la conferința anuală a profesorilor universitari de engleză, care în acel an era găzduită de Bristol University, și am cunoscut acolo un lector tînăr și simpatic de la Galway, al cărui nume l-am uitat ulterior destul de repede. Cît am stat să bem ceva într-un bar, ne-a povestit celor din grup o istorie nostimă despre cum s-a dus în după-amiaza aceea la o